

01

“ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ?” ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ “ನಾನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ” ವರೆಗೆ ಪಯಣ

ಗೌರಿ ಮಿರಾಶಿ ಮತ್ತು
ಪಾರುಲ್ ಪಟೇಲ್

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2009ರಲ್ಲಿ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಜೋಧ್‌ಪುರ್ ಸಮೀಪದ ಲೋದಿ ದೇಜ್‌ಗಾರಾ ಎಂಬ ಭುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಎಂಬ ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹದಿನಾರು ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹಗಳನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿದರು.

2010ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ಬೆನ್ಸಿಲೇನಿಯಾದ ಲ್ಯಾನ್ಸೆಸ್ಟರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಬೋಜನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಜನರು ಸೈಕಲ್ ತುಳಿಯುವುದನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ತಮ್ಮ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸೈಕಲ್‌ಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿದರು.

2011ರಲ್ಲಿ ತೈವಾನ್ ದೇಶದ ತೈಪೈ ನಗರದ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಐದು ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರ ನೆನಪಿನಿಂದ ಮರೆಯಾದ ತಮ್ಮ ಬಾರಂಪರಿಕ ಹಾಡೊಂದನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮುಂದಾದರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಕತೆಗಳು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಕೇಳಲು ಸಿಗುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಕತೆಗಳ ಪೈಕಿ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅಷ್ಟೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಸತ್ಯ ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಬದಲಾವಣೆಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಮಕ್ಕಳಿಗಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು Design For Change (DFC) ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಕಿರಣ್ ಬೀರ್ ಸೇಧಿಯವರು ‘ನಾನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದ ಅರಿವು’ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲತಃ ವಿನ್ಯಾಸಕಿ (ಡಿಸೈನರ್) ಯಾಗಿದ್ದ ಕಿರಣ್ ಅವರು ಶಿಕ್ಷಕಿಯಾಗಿ, ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸುಧಾರಕರಾಗಿ, ಬೆಳೆದು, ಮುಂದೆ ವಕೀಲರಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ಯಮಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡರು. ಅಹಮದಾಬಾದಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ National Institute of Design (NID) ನಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಕಿರಣ್, ತಮ್ಮ ವಿನ್ಯಾಸಕ ವೃತ್ತಿಯ ಪುನರುಕ್ತಿ, ಪ್ರಯೋಗ

‘ನಾನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ’ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ!

ಮಾದರಿಗಳು, ವಿನ್ಯಾಸದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಂಶಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆ ತರುವಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

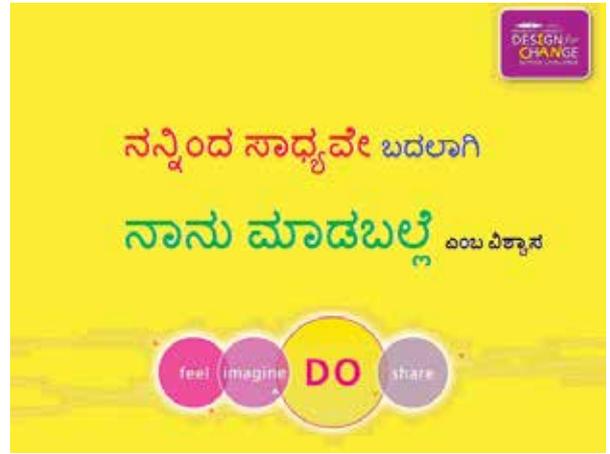
ಕಿರಣ್ ಅವರದು ಸರಳ ತರ್ಕ: ಜೀವನದ ಮೊದಲ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳು ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ವಯಸ್ಸಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ನಾವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಏನಿದ್ದರೂ ನೀವು ನಾವು ಹೇಳಿದಷ್ಟೇ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವುದಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದು ತದನಂತರ ಅವರು 'ವಾಸ್ತವ' ಜಗತ್ತನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಮೂರ್ಖತನ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಒಂದು ಶಾಲೆ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಾದರೆ, ಅದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಶಾಲೆಯು ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ. ಇಂತಹ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅರಿಯುವ, ಅದರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಸವಾಲುಗಳ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಾಡುವ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ನಾವು ಇಂಬು ಕೊಡಲೇಬೇಕು.

ಲೋಕವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಗುರಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಿರಣ್ ಬೀರ್ ಸೇಥಿಯವರು Riverside School ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಶುರು ಮಾಡಿದರು. ಅಸಾಧಾರಣ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಿವರ್ತನಾತ್ಮಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿಸುವಂತಹ ಒಂದು 'ವಿನ್ಯಾಸದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ'ಯಾಗಿ ಈ ಶಾಲೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಅದಂದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ; ಇದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ಬರೆದು ದಾಖಲಿಸಿಟ್ಟು ದಾಖಲಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅದು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶೆಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ದಸ್ತಾವೇಜಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವರ್ಗೀಯ ಸಮೀಕರಣ, ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣೆ, ಕಾವ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಬೆಳೆಸುವುದರ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವರು ಸಂವೇದನಶೀಲರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜಾಣ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಬಲಶಾಲಿ ಅಥವಾ ವೇಗದ ಓಟಗಾರ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಕೌಶಲಗಳು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವನ್ನೇ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರು '21ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು' ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಮಾಜದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹರಿಕಾರರಾಗಬಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹುರುದುಂಬಿಸಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ರಿವರ್ ಸೈಡ್ ತಂಡವು 2009ರಲ್ಲಿ Design For Change (DFC) (ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸ) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಶುರುವಾದ ಮೊದಲ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಸುಮಾರು 30,000 ಶಾಲೆಗಳು ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಬಂದು, ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಣೆ ನೀಡಿತು. ಇವತ್ತು ಈ ಚಳವಳಿಯು ಸುಮಾರು 35 ದೇಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ತಾವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆಯೋ

FIDS ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಆ ಬದಲಾವಣೆಯೇ ತಾವಾಗಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.

Design For Change (DFC) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಮಕ್ಕಳು ನಾಲ್ಕು ಸರಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಳುತ್ತದೆ: Feel (ಅನುಭವಿಸು), Imagine (ಕಲ್ಪಿಸು), Do (ಮಾಡು) ಮತ್ತು Share (ಹಂಚಿಕೊ) ಇದನ್ನು FIDS ನೆಲೆಗಟ್ಟು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸರಳ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಬಳಸಿ, ವಿವಿಧ ವಯೋಮಾನದ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತಹ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉದ್ದೇಶಿಸಲು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಚಾರಗಳು ಅನೇಕ: ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾದ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯ, ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುಗಳ ಹತ್ಯೆ, ಅತಿ ಭಾರದ ಪಾಟಿ ಚೀಲಗಳು, ಅಪಾಯಕಾರಿ ರೋಗಾಣುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕುವ ಆಗತ್ಯ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಕಾಶಗಳು, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿ, ತಾತಂದಿರಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹರಿಕಾರರಾಗುತ್ತಿರುವ

ಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ತಾವು ಸಮರ್ಥರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಅನುಭವಿಸುವುದು (Experience)- ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ತಾವು ಬದಲಾವಣೆ ತರಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡಿರುವ ಯಾವುದೇ ವಿಚಾರವನ್ನಾಗಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ತಾವೇ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಸ್ಯೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಏಕೆ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಸುತ್ತ ತಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಜನರ ವರ್ತನಾ ವಿಧಾನಗಳು ಏನು ಎಂಬುದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಭಾಗಿದಾರರೊಂದಿಗಿನ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಈ ಹಂತದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಲ್ಲವೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಗಿರಬಹುದು (best-case scenario) ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡುವುದು (Imagine). ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮರುವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊರೆತರೆ ಆಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ಇದು ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?' ಎಂದು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟು, ಒಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ದೃಶ್ಯೀಕರಿಸುವುದು (visualize).

ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ ಮಾಡುವುದು (Do) - ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಶುರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಲಭ್ಯ ಇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಆದರ್ಶ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ (best-case scenario) ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದು ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧವಾದ ಕೂಡಲೆ, ಅವರು ಕಾರ್ಯಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

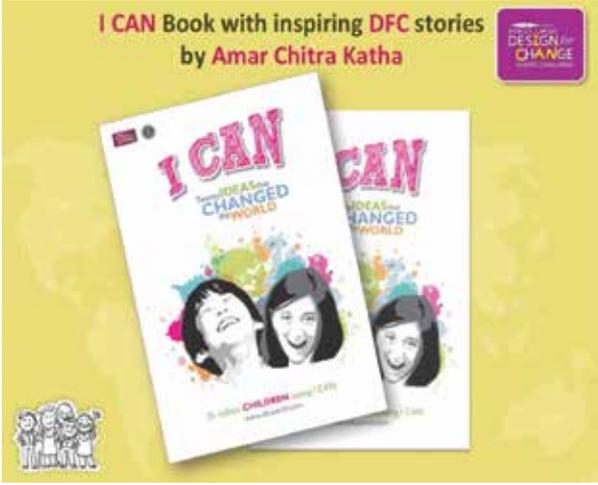
ಕೊನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆ - ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು (Share) - ಈ ಹಂತವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪುನರಾವಲೋಕಿಸಲು ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಸಮುದಾಯ, ಪಾಲಕರು ಮತ್ತು ಹೊರಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇತರರಿಗೆ ಕೂಡ ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎದುರಾದಾಗ ಯಾವ ರೀತಿ ಎದುರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅನುಭವಸಿದ್ಧ ಮಾದರಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ 'ನಮಗೆ ಇದು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದಾದರೆ ನೀವು ಕೂಡ ಇದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೀರಿ' ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ರವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪರಾಮರ್ಶೆಗೆ ಒಡ್ಡಿ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಯಶೋಗಾಥೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸದೃಢ ಗೊಳಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ ಕೂಡ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ವಿನ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ ಆಲೋಚನೆ ಮತ್ತು FIDS ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ರಿವರ್‌ಸೈಡ್ ಶಾಲೆಯ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅದ್ಭುತ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು: ಇದು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರದ ಬಳಿ ರಾಶಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಸವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಲು

ಮೂರನೆ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೈಗೊಂಡ ಒಂದು ಯೋಜನೆ. ಶಾಲೆಯ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಡಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂದರೆ, ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಸವನ್ನು ತಾವೇ ತೆಗೆದು ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವುದು. ಮೊದಲಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಅದನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ವಾರ ಆಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ ತಿಪ್ಪೆರಾಶಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿತ್ತು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೊದಲು ಏನು ತೋಚಿತೋ ಅದನ್ನಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಏಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ವರ್ತನೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಇದು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು FIDS ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಈ ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ಸುಸ್ಥಿರ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು.

ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ (mentor) ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ, ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಇಂಬುಕೊಡುವಂತೆ ಒಂದು ಅನುಕೂಲಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತಾವೇ ಜವಾಬ್ದಾರರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇರುವಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೇ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವರ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವಂತಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಕಾಳಜಿ ಇರಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಯ ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಗುರುತಿಸದೆ, ಅದರ ಮೂಲವನ್ನು ಕೂಡ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಪರಿಹಾರದ ಹಲವು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನೋಡಲು, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿ ಕಲಿಯಲು, ತಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ತಮಗೆ ಎದುರಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಒಡನಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಮುದಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಂವಾದಿಸಲು ಶಕ್ತರಾದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯ ಸೀಮಿತ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಶ್ಲೋಕ ವೃಂದದ ಎದುರು ತಮ್ಮ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು, ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು, ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೊಡ್ಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ.

Design For Change ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಎರಡು ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದೆ. The Design For School Challenge ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಾರ ಕಾಲದ ಸವಾಲು - ಒಂದು ವಾರದ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಈ ಮಾದರಿಯು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂಬುದರ ಬದಲಾಗಿ 'ನಾನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ' ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಇದು. DFCಯ ಎಲ್ಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಒಂಬತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಆರು

ಅಮರ ಚಿತ್ರಕಥಾ ಮಾಲಿಕೆ ಹೊರತಂದಿರುವ DFC ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸ್ಪೂರ್ತಿದಾಯಕ ಯಶೋಗಾಥೆಗಳ ಪುಸ್ತಕ I can.

ಜಾಗತಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಇದನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಡೌನ್‌ಲೋಡ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. DFCಯ ಅಂತರ್ಜಾಲ ತಾಣ www.dfeworld.com

ಬದಲಾವಣೆಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಮುಕ್ತವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಯಶೋಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಓದುವ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ನಮೂನೆ DFC ಪಠ್ಯಕ್ರಮ. ಇದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತದೆ. DFC ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು 'ಮೌಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ' ಅಥವಾ 'ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಕೆಲಸ'ದ ಅವಧಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಲಾಂಗ್‌ಮನ್ ಪಿಯರ್‌ಸನ್ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ ಹೊರತಂದಿರುವ "A Beautiful Life" ಎಂಬ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲಾ ಹಂತದ ಮೌಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವು DFC ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಂಚೂಣಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಂಸ್ಥೆ 'ಅಮರ್ ಚಿತ್ರ ಕಥಾ'ವು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು

ಕೈಗೊಂಡ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು "I CAN - 20 ways in which children are changing the world" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಸಂಪುಟವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಮಕ್ಕಳು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದ ಬದಲಾವಣೆಯ 20 ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಮರ್ ಚಿತ್ರ ಕಥಾ ಮಾಲಿಕೆಯು ಕೆಲವು DFC ಕಥೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ 'ಟಿಂಕಲ್' ನಿಯತಕಾಲಿಕದಲ್ಲಿ ಕಾಮಿಕ್ಸ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ. 'ಟಿಂಕಲ್' ನಿಯತಕಾಲಿಕವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಿಣ್ಣರ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ನಿಯತಕಾಲಿಕ. ಅಮರ ಚಿತ್ರ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಲಾಂಗ್‌ಮನ್ ಪಿಯರ್‌ಸನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸಮವಯಸ್ಕರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

2012ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ DFCಯು 'Be the Change' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿತು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ವಿನ್ಯಾಸಕರು, ಪ್ರದರ್ಶನಕಾರರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಾಲುಗೊಂಡು, ತಮ್ಮ DFC ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡರು. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣಕಾರರ ಸರಾಸರಿ ವಯಸ್ಸು ಕೇವಲ 14 ವರ್ಷ! ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾವು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿತು.

'Be the Change' ಸಮ್ಮೇಳನ

ಪಾರುಲ್ ಪಟೇಲ್ Design for Change (DFC) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಬೆನ್ನುಲುಬಾರಿದ್ದಾರೆ. 2011 ಲಿಂದ ಲಿವರ್‌ಸೈಡ್ ಶಾಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಭಾಗಿರಾಗಿರುವ ಇವರು, 2009ರಲ್ಲಿ Design for Change (DFC) ಶುರುವಾದಾಗಿನಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗೌರಿ ಮಿರಾಶಿಯವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ Design for Change (DFC) ಸಂಯೋಜಕರು. ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು india@dfeworld.com ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ.